

Iz h a j a
10., 20. in zadnjega
dné vsakega meseca.

Naročnina
stane 1 gld. na leto.

Posamne številke
po 5 kr.

GLASNIK

Naročnino in dopise
pošiljajte uredništvu
»Glasnik«
Cesta v Mestni Log 4.

Oglasila
delavcev, ki nimajo dela,
ali delodajavcev, ki
iščejo delavcev, se vspre-
jemajo zastoj!

Krščanski delavci, združite se!

Štev. 9.

V Ljubljani, 31. marca 1898.

Letnik IV.

Kaj je novega v državnem zboru?

Dné 21. t. m. se je sešel državni zbor. Ministri so vsi novi. Predseduje jim grof Thun, ki je osebno, kot pravijo, krščanskega mišljenja. A nahaja se v čudni družini: finančni minister je liberalen Mladoček dr. Kaizl, trgovinski minister liberalen Nemeč Bernrajter (Baernreither), poljedelski minister katoliške stranke pristaš baron Kast, pravosodni, naučni in železniški minister so Ruber, Bilant (Bylandt) in Vitek (Witteck). Samo deželno-brambni minister je še ostal stari Velsershajmb. To ne more dolgo skupaj ostati. — Za predsednika je izvolila zbornica vnetega katoliškega moža — dr. Fuksa, za podpredsednika pa dr. Ferjančiča in bukovinskega deželnega glavarja Lupula. Dr. Ferjančič je ob izvolitvi svoje službe naglašal, da je dosegel podpredsedniško mesto samo zavoljo posebnih razmer, ki vladajo v zbornici.

Izvoljeno predsedstvo pa še ni vse, treba je, da se vrši redno zborovanje. Zato pač vsakedo vprašuje: kaj delajo nacionalni in liberalni Nemci, kaj počenja Wolf in socijalni demokratje? — Wolfova garda je nastopila takoj v prvi seji. Ko je bil predsednik izvoljen, sta Wolf in Schönerer skoraj nepretrgoma rujovela nad njim, da je hudodelec, da spada v ječo, da je lopov itd. A drugi Nemci jima to pot niso pomagali. Zabavljali so sicer na vse pretege v svojih govorih, toda vsaj razbijali niso in psokv niso rabili. Wolf pa ne miruje. Po svojih pristaših hujska med Nemci, naj občinski zastopi in društva zahtevajo od svojih poslancev, da ne odnehajo od surove obstrukcije. Od več krajev so že res prišle brzovjavke, ki groze nemškimi poslancem, če ne bodo zopet divjali. Tako upa Wolf premagati njihov dosedanji mir.

Na drugi strani so se pa jeli dramiti kapitalisti. Ti vidijo, da jim gre za kožo. Liberalstvo se bo samo uničilo, če pojde tako dalje. Judovski časopis »N. Fr. Presse« javka velikrat, da je na borzi življenje vedno bolj mrtvo, da ni nobene živahne kupčije, ker se judje bojé nemirov v zbornici in vsled tega tudi nevarnosti za celo državo. To pa vleče in zato so sedaj Nemci mirnejši. Umazani vzroki v prospéh umazanega kapitalizma so od nekdanj odločevali v naši zbornici. Tako tudi sedaj. Nemški liberalci so ukroteni, ker se bojé za svoje dobičke. Mogoče je pa prav zelo, da bo Wolf med nacionalci dobil zopet poslušnih kričačev in razbijavcev. Sedaj je, razven pri Wolfovcih, vsaj navidezen mir. A kaj hoče mir, če se z delom nikamor ne pride.

V prvi seji je novi ministerski predsednik izpregovoril. Povedal je zelo malo: V zbornici se mora pričeti redno delovanje; pogodba z Ogersko se mora skleniti. Vlada se bo ravnala po načelu pravičnosti in skrbela za pravo, red in avtoriteto. Povspeševala bo »koristne družabne preosnove, omiko, g motno in duševno zboljšanje ljudstva, zlasti delavskih stanov, in podpirala obrt in poljedelstvo.« Zato je pa treba pred vsem, da se oblaže nasprotja med narodi.

To so misli njegovega govora. Iz teh besedij seveda ne razvidimo ničesar. Zbornica je sklenila, da se prične razgovor o ministrovih besedah. Ta razgovor bo trajal najmanj tri seje. Potem se prične razprava o zatožbi bivšega ministra Badenija. Socijalni demokratje, nemški nacionalci in liberalci ga namreč tožijo, ker je ukazal, da so v zadnjih dveh sejah prišli stražniki v zbornico in vlačili poslance iz nje. Ta komedija utegne trajati zopet več sej. Potem pa pride na vrsto

blizu 40 nujnih predlogov. Večina teh predlogov pogreva laži, da se Nemcem godi krivica. Le malo teh predlogov je res pametnih, tako n. pr. kršč. socijalna predloga, naj se uvede prisilno delavsko zavarovanje za starost in onemoglost in zavarovanje delavskih vdov in sirot in naj se preosnujejo zakoni o bolniškem zavarovanju in o zavarovanju proti nezgodam. Predno torej zbornica pride do rednega dela, preteče se obilo časa. Dné 2. aprila se prično velikonočne počitnice. Po Veliki noči pa zborujejo delegacije. Kedaj torej pride državni zbor v svoj tir? Po tem, kar se sedaj vrši, moramo odgovoriti: Nikoli!

Rudeči bratci in mirovna sodišča.

L. 1890, dne 19. sušca je predlagal v državnem zboru dr. Plener, da se uvedó delavska mirovna sodišča. Vlada in državni zbor sta se potegnila za zadevo in v velikem travnu se je sklicala anketa delavcev in delodajalcev, da bi se izrazili o predlogu mirovnih sodišč. K enketi so bili povabljeni kot izvedenci tudi prvaki soc. demokratov.

Ti skličejo že pred enketo več shodov, pri katerih delavci sklenejo, da imajo njihovi zastopniki osnovo mirovnih sodišč zavreči. To so socijalni demokratje tudi v resnici izvršili pri enketi ter vsi glasovali proti uvedbi mirovnih sodišč; ker tedaj »zastopniki« delavstva (soc. dem.) tega zakona v blagor delavcev niso hoteli, razumi se samo po sebi, da je predlog padel in delavci so sli zopet prazni domov.

Kaj pa so pomenila delavska mirovna sodišča, da so socijalni demokratje proti njim tako ostro nastopali? Odgovarjamo: Za delavce so jako velikega pomena, za vodnike socijalnih demokratov pa ne samo ne pomenjajo

LISTEK.

Trije polovičarji.

Priobčil A. A.
(Dalje.)

4. Gospod Heler.

»Kaj pa imajo danes tu notri?« zaklical je kmečki hlapec v gostilni »pri lipi« svojemu sosedu. »Ali je gospoda že vsa natrkana; naj bo, Andrej, tudi nama se bo prilegla še jedna stekleničica!«

V gosposki sobi je bil pa tudi res velik vrišč in ker so se vedno le slišale besede župnik, učitelj, izdajstvo in zatožba, vedela nista ta dva prav nič, za kaj se gre.

»Preveč je že«, klical je nam dobro znani notarjev glas, »dalje ne sme iti!«

Pri svoji mizi so sedele liberalne luči našega trga, skoraj ravno tako, kakor včeraj: Notar in njegov pisac, adjunkt in fabrikant,

nekaj trgovcev in obrtnikov. Manjkal je Ebing, zato je sedelo pri Fornerjeveji mizi nekaj kmetov, katerim se je že na obrazu bralo naprednjaštvo.

Kdo pa je oni gospod, ki sedi na notarjevi desnici? Starost njegovo bi cenili nekaj nad dvajset let, nosi malo bradico, strašno je suh, po najnovjšem kroju oblečen, tako sedi pri Siegelnu in nekoliko ponosa se mu tudi kaže na obrazu.

To je gospod učitelj, šele nekaj dnij je, kar je nastopil svojo službo v trgu.

Prav novopečen je bil prestavljen iz glavnega mesta sem, da bi rešil šolo iz mlake, v katero jo je spravil, po mnenju liberalcev, prejšnji stari, sicer zelo izkušeni, toda žal, klerikalni učitelj in organist.

Najbrže so novemu učitelju v glavo vtepli veliko vednostij, toda strašna zmedarija je bila v glavi tega moža, kateremu je sedaj zaupana mladina celega trga.

Doma pobožno in krščansko zrejen, prišel je kot priden deček v mesto; kolikor bolj pa je rastel, toliko bolj čudno se je jel obnašati. Stroga gospodinja je hotela ohraniti, kar so mu vcepili doma dobri stariši; prostomiseln in plitvi nazori pa, katere je slišal v šoli v zvezi z norčevanjem nekaterih tovarišev, omajali so kimalu zelo njegov verski čut. Da slaba pota, katerih je v velikih mestih toliko, niso malo pri tem pomagala, razume se samo ob sebi. Heler ni vedel, kam bi se dejal. Toliko trdne volje ni imel, da bi stopil na to ali drugo stran. Ker je bilo pa njegovo učenje dokončano, prišel je v trg, obložen z najrazličnejšim znanjem, toda v notranjem le polovičar brez stalnih, trdnih nazorov, brez jeklenega značaja. Tu je bila njegova naloga 70 do 80 dečkov podučevati ter jim vbijati v glavo ne samo veliko znanja, temveč napraviti iz njih dobre moze in poštene kristijane.

nič, marveč jim znatno škodujejo, in to je vsa njih napaka.

Mirovna sodišča bi se po omenjenem predlogu imela napraviti za obrtne delavce. Njih naloga bi bila: mirno poravnati pogoje, pod katerimi se ima delo nadaljevati ali znova pričeti ob času stavke; zlasti pa bi posredovala mej delodajalci in delavci, kadar bi nastal mej njimi prepir o pravicah in o dolžnostih iz delavske pogodbe izvirajočih ali o njih spremembi. Obravnave bi se vršile ustmeno brez javnosti. Zgube v slučaju neporavnave bi morali nositi obe stranki.

Na teh temeljih bi bila uravnana mirovna sodišča. In proti njim so se izrekli socijalni demokratje, ne da bi bili njih izvedenci pri enketi kaj boljšega, sedanjemu času primernejšega nasvetovali. — Podoben predlog, ki se je stavil leta 1896. dne 14. vel. srpana v tem oziru, tudi ni prišel v veljavo, ker je socijalna demokracija vse storila, da ga je pokopala.

Tako so socijalni demokratje javno jasno dokazali, da jim ni do tega, da bi med delavci in delodajalci vznikle spore mirnim potom poravnali; oni najraje vidijo, če se delavstvo strmoglavilo v stavke ali neumne demonstracije, s čimer pa po navadi tudi pravični svoji stvari škoduje, ali pa še večkrat svojo igro popolnoma izgubi. Kaj to rudečim mari, saj jim je le za strankarsko agitacijo. Je-li pa tako igranje z delavstvom in njega pravicami pošteno, in kako korist, pravno in gmotno, ima delavstvo od tega, sodite pametni delavci sami!

Politika po svetu.

Volilna preosnova za deželni zbor. V zadnji seji kranjskega deželnega zbora dne 28. februarja je bila na dnevnem redu jedna najvažnejših točk sedanjega časa, namreč volilna preosnova. Toda vse nade, ki smo jih imeli v tem oziru brezpravni delavci, so splavale po vodi, kajti nemško liberalno veleposestvo je že takoj spočetka izjavilo, da onemogoči razpravo o tem predmetu, ako se stavi predlog za razširjenje volilne pravice. Vsprejelo se je le to, kar je v takih razmerah bilo mogoče, namreč direktna in tajna volilna pravica. Omeniti nam je pri tej priliki izbornega govora posl. Kalana, v katerem je neusmiljeno sibal nemško liberalno veleposestvo, ki brezpravnim delavskim trpinom ne dovoli niti drobtine političnih pravic, samo pa sedi pri polnih loncih. Kazal je govornik, da smejo tudi delavci zahtevati volilno pravico v javne zastope, kajti ako ne plačujejo direktnega, plačujejo pa velik indirektni in se

Toda v tem času, o katerem sedaj govorimo, ga je to prav malo brigalo. Sedaj, ko sedi na Šlegelovi strani pri liberalnem omizju, sedaj ga tarejo vse druge skrbi.

Dopoldan ga je bil namreč gospod župnik povabil h kosilu ter mu je v prijaznem pogovoru pokazal njegov položaj in mu opisal važnost njegovih dolžnostij. Prosil ga je tudi, naj se ne pusti zmotiti od nekaterih hinavcev in naj raje s cerkvijo v složnosti živi in deluje, kakor bi se hotel prikupiti nekaterim liberalcem v trgu. Celo imena nekaterih mu je naštel in ga prav lepo prosil, da naj vzboga njegov dober svet.

Ali je bilo morebiti vse to zastonj? — Ne! Heler, mož trenutka, obljubi trdno starčku vse, česar ga je prosil, in župnik je bil srečen, ker bo tudi nadalje mir med cerkvijo in šolo ohranjen.

A prazno upanje! Menil je gospod župnik,

večji krvni davek, in sklenil z zagotovitvijo, da bode v prihodnjem zasedanju s svojimi tovarisi z vso odločnostjo zahteval, da se delo resno prične in res pride iz zbornice volilna reforma, ki bo prinesla res kaj pravice brezpravnemu ljudstvu. Takih zastopnikov nam treba, in kmalu nam je pomagano!

Ubogih kapitalisti. Deln. društvo »Union-Bank« je imelo dne 22. t. m. občni zbor. Z 12 milijoni kapitala so napravili minolo leto dobička 1,197.419 gl. t. j. krog 10 odstotkov. Nekaj so naložili v rezervni zaklad, nekaj razdelili med upravne svétnike, po 8% so pa določili za dividendo. Kdo jim je zaslužil ta ogromni dobiček? Ali ne delavci? Denar brez dela nosi tolike obresti, naš kmet in obrtnik pa v kljub težkemu delu komaj životarita. In delavci! Kapitalisti brez dela vzivajo sad njihovega truda.

Mažarji in judje. Dne 23. t. m. je govoril ogerski ministerski predsednik o ogerskih judih in med drugim je izrekel tudi te-le besede: »Judje so pri nas dopolnilni del ogerskega naroda.« Iz tega stavka se jasneje vidi, kako globoko je padla ogerska država, nego bi se dalo povedati v debelih knjigah. Tam, kjer se teptajo v prah najsve-tejše verske krščanske pravice, kjer se slovanski narodi siloma odtujujejo svojemu rodu, so judje dopolnilni del. Prepričani smo pa, da misli ogersko ljudstvo drugače, nego liberalni kalvinec Banffy in da bo njemu in judom pokazalo vrata.

V Dunajskem Novem mestu so tri gimnazije. Vodstva teh gimnazij so vložila prošnjo na mestni zastop, naj se osnuje za dijake zavod, kjer se bodo skupno vzgajali. Pravijo namreč, da se sedaj dijaki, ki stanujejo v zasebnih stanovanjih, hitro spridijo in da se vzlasti v dotiki s socijalnimi demokrati navzamejo socijalističnega duha. Mestni zastop ni ustregel ti prošnji, ki je pa znamenita tudi za nas. Vzgojitelji mladine, ki imajo priložnost v šoli vplivati nanjo, tožijo, da mladina pada v socijalistične zanjke. Kaj naj pa rečemo o ubogih mladih delavcih, ki sami sebi prepuščeni vedno požirajo zastrupljeno duševno hrano v družbi brezvestnih zapeljivcev? Kako potrebna je torej krščansko-socijalna organizacija v prid zapuščeni delavski mladini in s tem celi človeški družbi.

Naša organizacija.

»Gospodarska zveza« je imela svoj ustanovni občni zbor dne 17. marca v Katoliškem domu. Vdeležili so se ga zastopniki 44. gospodarskih društev: posojilnic, konsumnih in kmečkih zadrug. Načelnikom je bil izvoljen gosp. posl. dr. Susteršič, v odbor

da ima pred seboj celega moža, imel pa je le polovičarja!

Še je mogoče gospod Heler čutil župnikovo vino, ko popoldne nekdo na njegova vrata potrka.

»Prosto!« Vstopi notar France Šlegel. On ni hotel obiskati samo novega gospoda učitelja, temveč, kakor se je izrazil: Pokloniti se novemu dobrotniku ljudstva, zato si je vzel prostost.

Kaj se je v oni uri govorilo, se ni zvedelo. To je gotovo, da je notar Helerja s svojo hinavščino popolnoma vjel v svoje mreže, da je Heler pozabil vse župnikove besede in svoje lastne obljube, da se je neizrečeno veselil notarjevega poklona in da ni mogel drugače, kakor odzvati se prijaznemu Šlegelovemu povabilu ter priti zvečer v gostilno k »lipi«.

(Dalje sledi.)

pa nastopnih 33 gospodov: Ažman Janez, deželni poslanec in župnik v Gôrjah. Belec Anton, župan v Št. Vidu nad Ljubljano. Dr. Brejc Janko, odvetniški kandidat v Ljubljani. Dermastija Iv. kaplan v Solkanu. Dr. Janežič Ivan, profesor bogoslovja v Ljubljani. Hauptman Peter, kapelan v Starem Trgu pri Ložu. Hladnik Ivan, vikar v Črnem Vrhu nad Idrijo. Jaklič Francisek, učitelj v Dobropoljah. Kauschegg Karol, posestnik in trgovec v Ljubljani. Knaus Francisek, kapelan v Št. Petru pri Gorici. Rožnik Tomaž, kapelan v Mengšu. Kolar Matija, župnik v Polju. Dr. Krek Jan. Ev., državni poslanec in profesor bogoslovja. Kromar Ivan, župnik v Šturji. Laharnar Francisek, posestnik v Radečah. Lavrenčič Anton, kapelan v Čirknici. Lenger Francisek, posestnik v Žireh. Peharec Stanko, kapelan v Stari Loki. Penko Matija, župan v Št. Petru na Notranjskem. Pliberšek Ivan, načelnik delavskega konsumnega društva v Ljubljani. Povše Francisek, dež. odbornik, državni in deželni poslanec v Ljubljani. Rojec Ivan, kurat v Biljah. Rudolf Alojzij, kapelan v Trnovem. Schweitzer Viljem, odvetniški kandidat v Ljubljani. Sila Matija, dekan in župnik v Tomaju. Stele Ivan, načelnik konsumnega društva v Kašlju. Stanovnik Ivan, posestnik v Horjulu. Šiška Josip, kn.-sk. tajnik v Ljubljani. Šibar Gregor, župnik v Rudniku. Dr. Tuma Henrik, odvetniški kandidat v Gorici. Uršič Anton, posestnik v Št. Vidu pri Vipavi. Versec Francisek, c. kr. notar v Sevnici. Žičkar Josip, državni poslanec in župnik v Vitanji.

Javen ljudski shod priredi slov. katol. del. društvo v ned. dne 3. aprila ob 4. uri popoldne v prostorih g. Fran Čerina v Bizoviku št. 55. — Dnevni red: a) Gospodarska organizacija. b) Raznoterosti. K obilni vdeležbi vabi najuljudnejše odbor. — Ob lepem vremenu se vrši shod na prostem.

Socijalne zadeve.

Laški socijalni demokratje so imeli meseca septembra minulega leta v Bologni svoj shod. Število pristasev je precej naraslo v enem letu. L. 1896. so imeli socijalni demokratje 442 društev in 19.121 udov, a leta 1897 že 623 društev s 27.281 udi; strankarskih glasil imajo 46. Najmogočnejša je stranka v Piemontu, Lombardiji in potem v večjih laških mestih. Shod se je pečal s strankarskim programom in se posvetoval o zahtevah in potrebah, ki se dajo pri sedanjih družabnih in gospodarskih razmerah uresničiti in tako doseči zboljšanje položaja delavskih stanov. Temu nasvetu so se upirali bolj strastni demokratje zahtevajoč, da mora meriti vse delovanje stranke na to, da čim preje preidejo vsa produktivna sredstva v skupno last. — Razpravljali so tudi o stališču, katero zavzema socijalno-demokratska stranka nasproti obrtnikom in kmetom. Neka socijalistinja je predbacivala stranki, da se preveč peča s politiko, premalo pa ozira na agitacijo med obrtniki in njihovo organizacijo: obrtna društva in obrtne zbornice. Seveda so sklenili vestno izvrševati nasvete socijalistinj. Kmetje pa so jim delali težave. Kako naj pridobé kmete za svoje namene, ne da bi jim prikriji smoter socijalne demokracije, da se zasebna last odpravi? Dasi ni na Laškem pravih kmetov, ker so večinoma najemniki, vender se je treba ozirati na ljubezen, ki veže tudi laškega kmeta na rodno zemljo. Tudi laški kmet si želi pridobiti kos zemlje, katero lahko s ponosom imenuje svojo. Kako bi se torej približali kmetu? Sklenili so, da gospodarsko organizujejo kmete in najemnike. — Iz tega je razvidno, da delajo soc. demokratom tudi na Laškem kmetje največ preglavic, ker jih ne morejo s svojimi mamljivimi obljubami spraviti v svoj tabor. Res je sicer, da se širi socijalizem po Laškem, a tega ne razširjajo toliko soc.-demokratski nauki, marveč temu je vzrok velika revščina ondotnega prebivalstva,

a največ je kriva vlada, ki se ne briga za sestradano ljudstvo, marveč hoče le na zunaj proti drugim pokazati svojo moč, svojo veljavo.

Želez- ničar.

Zopet. Pred sodiščem v Dunajskem Novem mestu sta bila dné 25. febr. prometni uradnik Kordina in dninar Vencel. — Vlani dné 15. avg. sta namreč na postaji v Wittmannsdorfu butila dva vlaka in pri tem so bile štiri osebe hudo in sedem lahno poškodovane. Pri razpravi se je dognalo, da je bil Kordina takrat jedini uradnik pri imenovanju postaji, 26 ur že v službi. Imel je toliko dela, da mu ni bilo mogoče izvršiti vsega, kar nalaga poslovnik. Obsojen je bil vendar na jedenmesečen zapor, ker ni uporabil ročnih signalov. Vencel je bil oproščen, ker so mu — neizprašanemu dninarju — izročili službo »stockmanna«, za katero ni mogel biti odgovoren. Prav je dejal zagovornik doktor Harpner, da državni pravdnik v takih slučajih s svojo zahtovo tam neha, kjer bi imel začeti. Višja železniška uprava nalaga nižjemu uradništvu in osebju bremena, katerih ne more nositi. Ob času nesreč pa zvali nanje tudi še vso odgovornost. To je vnebovpijoča krivica, ki se bo še grozno maščevala, če se brž temeljito ne odpravi.

Največji predor na zemlji je sedaj v delu v Koloradi v Ameriki. Dolg bo 75 kilometrov in povprek 2800 črevljev pod zemeljskim površjem. Delo bo trajalo sedem let. Predor ne bo izprva služil železnici, marveč le zato, da se bodo preiskavale rudnine v dotičnem gorovju. Računa se, da bodo rudnine izplačale stroške za delo. Kasneje se bo šele napravila tudi železnica skozi ta predor.

V kakšni razdalji bodo znanaprej vozili vlaki? Zgodile so se že večkrat, ne samo pri nas, ampak tudi v drugih državah velike nesreče pri železnicah zavaljo tega, ker je en vlak drugega dohitel ter nenadoma tresčil vanj od zadaj, predno so mogli čuvaji in sprevedniki preprečiti nevarnost. Zato imajo na Nemškem, v Belgiji, na Angleškem in v Ameriki pri železnicah že od nekdanj pravilo, da sme en vlak za drugim šele tedaj slediti, ko je prvi pretekel neko določeno razdaljo, morebiti eno postajo ali določeno število kilometrov. Ta razdalja se imenuje razdalja po prostoru. Pri nas je pa dosedaj veljalo pravilo, da en vlak sme slediti drugemu potem, ko je preteklo določeno število minut. Razdalja se je

toraj tukaj merila le po času. Če sta imela iti n. pr. dva vlaka iz Šiške na Gorenjsko, gledali so v Siski samo na uro; ko je prvi vlak odšel, spustili so drugega za njim, ko je preteklo določeno število minut. Na to pa jim po postavah ni bilo treba čisto nič se ozirati, kaj je s prvim vlakom, če se mu ni morda kakšno kolo strlo ali karsibodi. In tako se je zgodilo lahko, zlasti ob zametih, da je sicer prvi vlak res odpihal jo o pravem času, potem pa ni mogel več zadosti hitro bežati, in drugi, ki je prišel za njim, je tresčil vanj. To bo znanaprej drugače. Železniški minister je vso stvar dobro premislil ter ukazal, da bodo že od 1. dné maja tega leta po eni polovici državnih železnic vlaki sledili drug za drugim po prostorni razdalji, t. j. drugi vlak bo smel slediti prvemu šele tedaj, ko bo prišlo telegrafično, telefonično ali pa še drugačno sporočilo, da je prejšnji vlak tako in tako daleč prišel in da torej ni več nevarnosti, da bi ga naslednik dohitel in tresčil vanj. Najkasneje do 1. maja prihodnjega leta bodo pa tako vozili vlaki vseh državnih železnic. — Kjer so kratke postaje in malo vlakov vozi, bo veljalo pravilo, da sme drugi vlak za prvim šele tedaj odriniti, ko je prvi došel za eno postajo naprej (postajina razdalja). Kjer so dolge postaje in mnogo vlakov vozi in torej ne morejo dolgo čakati, bodo pa vredili tako, da bodo vmes med postajami čuvajnice s telegrafom ali telefonom, da bo čuvaj naznanil, da je vlak že prišel do tega mesta; ali bodo pa napravili med postajami take signale, ki bodo kazali, ali je prvi vlak že prevozil določeno razdaljo ali še ne, in če ne, da prihodnji vlak ne sme še za njim. Ta odredba ministrova je kaj dobra in bo izdatno pospeševala varnost železniškega objekta kakor tudi popotnikov. — Priporočil je tudi zasebnim železnicam, naj vpeljejo ta novi način vožnje, in ukazal, da kar najprej o tem sklonejo.

Častitka. Krščansko-socijalna organizacija železničarjev v Ljubljani je priredila na predvečer sv. Jožefa svojemu priljubljenemu predsedniku g. Jožefu Wenigu za god s sodelovanjem pevskega društva »Zvon« slavnostno podoknico. Slavljence se je iznenaden srčno zahvalil za to nepričakovano voščilo pevcem in soodbornikom. Izbornemu petju so sledili burni »živijo«-klici, da se je cel kolizej tresel.

Hitrost pri železnicah. Po leti 1890 so prevozili brzovlaki na Angleškem 577, na Pruskem 521, v Holandiji 496, na Francoskem 487, v Belgiji 483, na Danskem 466 na južnem Nemškem 464, v Avstriji 449, na Laškem 425, na Romanškem 416, na

Ruskem 373, v Švici 363, na Švedskem 363, na Norveškem 343 kilometrov na jedno uro. Najhitreje vozi brzovlak med Londonom in Bristolom, ki prevozi po zimi 1897/8 po 85 kilometrov na uro. — Električna bo prekosila par v hitrosti. Pričakuje se, da bo z električnim tokom mogoče prevoziti 150—250 kilometrov na uro.

Naši nasprotniki.

Iz Mozirja. Po uradni izjavi je bil pravi urednik »Svobodnih glasov« »špricani« dijak Ž. L. iz Mozirja. Kar imenovani list mastnega in kosmato izmišljenega med ljudstvo trosi, ni izumil neznan Drogenik, pač pa propali mozirski rojak. Tudi novo kunjjo za demokratične zaplotnike »Božji namestniki v njih pravi podobi« izkrcpucal je »lepi« Ž., ter jo razobesi pod Rokovo firmo. Znamenje slabe vesti je za človeka, ki se svojega lastnega imena sramuje. Kaj če bi mi ost obrnili ter naznanili svetu brošurico: »Drogenikov namestnik v pravi podobi« ali bi na vse grlo javkal L., da mu prebacivamo osebne slabosti, zavoljo katerih je že kašo pihal. Pa naj izvejo tudi sodrugi, kakega moža sedaj pitajo! L. je po božji milosti bogato obdarovan; prilastil si je besedo, ki se kaj gladko bere; a življenje je bilo valovito ter iz službe v službo, iz rok jedne sodnije do druge, priveslal je srečno v lukso socijalnih demokratov. Tu se hoče maščevati s strupenim peresom nad nehvaležnim svetom, ter izliti ves svoj gnjev na glavo teh, ki so ga podpirali in svarili. Pač resnico je govoril neki mozirski možak: Iz šole izbacjen dijak postane nezanesljivi pisatelj, iz tega potepuh, iz potepenca kajhar in slednjič socijalni demokrat. S Prešernom bi lahko klical: »Kaj je pač dete tebe treba bilo!«

Parade zagorskih mokračev dné 13. marca. Dne 13. marca 1848 se je vnel na Dunaju punt. Razdivjani ljudje pod judovskim vodstvom so razbijali po mestu, ropali, morili. Vojnega ministra Latourja so bili takrat obesili na svetilnico. Zagorski mokračji so hoteli pokazati, da so oni tudi take vrste. Ko se je bližala dne 13. marca sedma ura zvečer, smo zagledali Zagorjani tam pa tam na oknih mokračarjev nekaj malega lučij. Tam izza vogalov so se prikazali kakor nočne veše mokračarji, mokračke in njih otroci z rudečimi lampijončki. Ko je bila cela garda skupaj, se je začela prava komedija. Videl si starega mokrača, stare ženske, tam otroka, ki je na dolgi palici nesel svoj rudeči balonček, ženske pa kar po dva balončka. Vseh skupaj sem naštel mokračev in žensk, še več pa otrok,

PRAVILA

Slovenske krščansko-socijalne zveze.

§ 1.

Društvo ni politično in se imenuje: Slovenska krščansko-socijalna zveza s sedežem v Ljubljani.

§ 2.

Namen društva je: a) zbirati krščansko misleče Slovence, vzgajati jih v krščansko socijalnem duhu, prirediti jim pošteno zabavo in izlete, poleg tega pa b) ustanovljati, združevati in spopolnjevati nepolitična društva krščansko socijalnih načel mej Slovenci, n. pr. katoliške delavske družbe, bralna in izobraževalna društva, mladeniška društva itd., ter jih gmotno in duševno podpirati.

§ 3.

V ta namen društvo:

a) prireja poučna predavanja, pouk v splošno koristnih stvarih, zabavne shode in veselice;

b) ustanovi si svoj pevski zbor, lastno knjižnico in svojo godbo;

c) napravi vsaj enkrat vsako leto posvetovanje o društvenih zadevah. (Glej § 14.)

§ 4.

Društvo si zbira denarna sredstva:

a) z darili;
b) z udnino in letnimi doneski v zvezo sprejetih društev, ki jih določi odbor zveze;
c) z volili.

§ 5.

Društvo si napravi društveno zastavo in se vdeležuje z njo raznih izletov in slavnostij, pa spremlja tudi mrtve člane k pogrebu.

Za napravo zastave nabira društvo tudi prostovoljne doneske.

§ 6.

Društvo je ustanovljeno, ko pristopi vsaj 20 udov, in ko se izvoli odbor.

§ 7.

Udje so: ustanovni, redni, podporni, častni, društva.

A. Ustanovni ud je tisti, ki plača enkrat za vselej 10 gld., ne gledé na spol in stan.

Redni ud more biti vsakdo, ki je dovršil 16. leto in ga odbor sprejme. Sme pa odbor sprejem odrediti, ne da bi zato moral navesti vzroke. Iz društva izstopi, ako eno leto zastane z udnino, dalje, če se sam oglasi za izstop, ali če ga odbor izključi. V vseh slučajih ga odbor pismeno obvesti.

Podporni ud je tisti, ki plača najmanj 2 gld. na leto, ne gledé na spol in stan.

Častne ude voli občni zbor.

B. Društva se oglašajo pri odboru in stopijo v zvezo, kadar jih odbor sprejme. Pristop in izstop sta prostovoljna. Sprejeto društvo se sme izključiti iz zveze le pri občnem zboru s tričetinsko večino glasov. Letne doneske določa društveni zvezni odbor po številu udov; najmanjša vsota je 2 gld. na leto.

§ 8.

Udje imajo pravico:

a) udeleževati se društvenih predavanj, pouka, veselice in izletov;

b) udeležiti se občnega zbora, postaviti predloge in voliti odbor;

c) društva imajo pravico obračati se v vseh društvenih zadevah do odbora zveze, dolžna so pa tudi sporočati odboru o društvenem gibanju na odborovo zahtevanje. Udje vseh zvezinih društev imajo pravico udeleževati se društvenih predavanj, veselice in izletov. Gledé na občni zbor imajo vsi odborniki v zvezo sprejetih društev tiste pravice kot drugi udje, če se ga osebno vdeležé, ter skažejo s pooblastilom, ki jim ga napravi odbor njih društva.

§ 9.

Odbor sestoji iz 12 odbornikov, katere voli občni zbor z večino glasov. Vsako leto izstopi 6 odbornikov, prvo leto po žrebu. Poleg teh se volijo še 4 namestniki, ki nadomeščajo izstopivše

okoli sto. Ko so vse po Toplici obhodili, so se podali po rudniški železnici proti svojemu rabinarju Čobalu v Dolenjo vas pod Hruško z divjim vpitjem: »Nieder mit den Schwarzen«, »Živijo svoboda«, »Živijo Freiheit«. Kar na enkrat se vstavi spreved, veter pihne in luči vse na enkrat pogasnejo. Mokrača, mokračke in njih otroke pa po njivah na vse strani raznese kakor listje. Kako je moglo to vendar biti, da so jim luči vse na enkrat pogasile. Orožniki so jih na železnici čakali in jih vstavili, da si niso smeli naprej svetiti; toliko so jim se dovolili, da so se sli od svojega rabinarja Čobala posloviti, pa čisto v temi, in to samo do 9. ure. Ob 9 uri so se razšli čisto potuheno domu. V Rudniku, v Toplici so se nekaj časa vpili tisto navadno pesem, ki sem jo že poprej omenil, slišati je bilo vpitje večji del samih otrok. Nekaj zagorskemu rabinarju prav dobro diši, kako bi mogel čakovce v svoj tabor dobiti, ker čakovcev je prav veliko tukaj v Zagorju, in njih kronice tudi Čobalu in Adlerju dobro dišijo. Sedaj pa ne ve, kako bi jih spravil v svojo gardo, da bi jih prav dobro molzel, kakor molze mokrača. Iz lepa ne gre; zdaj je začel čez nje prav dobro zabavljati. Misli si, morebiti boče boljše slo, če po njih udarim; pravi jim, da so ničvredni ljudje in še več takega, ker niso pri njegovem kardelu. Njegova garda je namreč komaj, kakor nekateri mokračarji sami dopovedujejo, močna okolo 200 oseb. Pa še od vseh teh ne dobi svitlih kronic. Prav umevno je, da se njegova garda manjša, ker jim mesečno udnino vedno povišuje, kakor je nedavno zopet storil. Mokrača, le dajte se molzti, bodele kmalu prišli na fornt mesečne udnine. Mi se vam pa smejamo. Več čakovcev.

Drobtine.

Potreba poljudnih knjizic. Socijalizem se vedno bolj širi med slovenskim ljudstvom. Že razni mokrački časopisi »Delavec«, »Svobodni glasovi«, ki so pa že utihnili in ne izhajajo več, in najnovejši socijalistični list, ki bo izhajal v Trstu »Rdeči prapor«, se razširjajo med ljudstvo. Pa k temu morajo pomagati še razne knjizurice. Ena teh ima naslov: »Slovenskim kmetom v pouk in prevdarek«, kateri je spisal poleg dr. Ingverja na Dunaju nek slovenski socijalist M. T. Ta knjizica ima namen slovenske kmete vloviti v socijalistične zanjke. Zato je nekdo na Štajerskem nasproti omenjeni knjizuri spisal zelo dobro knjizico, ki ima ta-le naslov: »Socijalni demokratje, novi kmečki prijatelji«. ki vspešno in dobro pobija razne mokračke zmote. Najpred razloži, kaj je socijalizem sploh? Potem v kakem položaju so bili kmetje nekdanj pod vlado graščakov; opisujejo nato

sedanji položaj kmečkoga stanu, ki je nastal vsled nenavitega velikega kapitala; dalje je poglavje »kmet in duhovščina«, ki je vedno in še sedaj zagovarja, brani in podpira kmeta na njegovem blagostanju in pravicah. Poglavje »kmet in socijalni demokratje« razlaga, kaj bi bilo s kmetom, ako bi zavladale namere socijalnih demokratov, in kmete svari pred brezbožno rdečo nacijonalo. Nazadnje pa prav krepko ovrže nekaj socijalističnih naukov, katerih veliko mrgoli po umazanih židovsko slovenskih socijalističnih časnikih in shodih. Na 36. straneh najde kmet prav mnogo koristnih naukov gledé socijalizma, zato bi bilo želeti, da se knjizica razširja tam, kjer hoče socijalna demokracija svoje brezverske nauke med kmete zasejati. Že dolgo je bilo želeti kake knjizice; ker je zelo po ceni: komad stane samo tri kr., 100 komadov pa 2 gl. 50 kr. v tiskarni sv. Cirila v Mariboru, Koroške ulice št. 5, se jih lahko naroči večja množica. Takih knjizic je treba med ljudstvo razširiti, potem mu pa še na nekem shodu ali v izobraževalnem društvu pojasniti težaven položaj, in brezverska socijalna demokracija ne najde pota med naše verno kmetško ljudstvo. Toda h koncu še nekaj! »Glasnik« res izvrstno pobija in zavrača mokrački evangelij; a razne številke se pogube, in tako nima človek splošnega, enotnega pregleda, kaj hočejo socijalni demokratje. Zato pogrešamo zlasti za delavce, med koje se posebno vsiljuje judovska socijalna demokracija, poljudno pisano knjizico, ki bi dobro razkrivala vse nauke in početje socijalistov. Po nizki ceni bi se lahko knjizica kar na stotine razposlala med delavce in bi gotovo mnogo koristila. Potreba bo zlasti sedaj, ko bo Rok Drogenik izdal knjigo: »Božji namestniki v njih pravi podobi.« Zato naj skrbi za knjizico, namenjeno delavcem, »Sloven. krščansko-socijalna zveza« v Ljubljani. I. P.

Tudi zagovor. Gospodinja se nenadoma prikaže v kuhinji in opazi kuharico brez dela. »Ne vem, kako to«, pravi ji, »da vas najdem vselej pred pečjo brez vsakega dela?« — »To pač ni nič čudnega«, odreže se služkinja, »zakaj pridete vselej ob takem času!«

Več vzrokov. »Ti se torej ne poročiš z mladim gospodarjem?« — »Ne.« — »I, kako vendar to?« — »Je več vzrokov. Mati ni posebno prijazna z njegovo rodino, očetu ne dopada njegov značaj, meni pa ni povšeči njegovo vedenje, — in, povem ti samo na uho in, no, soubil me še ni.«

Ivan Kampos

v Podplatu pri Poljčanah na Štajerskem

se priporoča č. duhovščini in slav. občinstvu v izdelavanje **cementnih ploč za tlake in strehe**, cevij za vodovode, korit in drugih v to stroko spadajočih del. Delo izvršuje na željo vsakteremu na domu, solidno in po nizki ceni.

Ravno tam je na prodaj dvoje **majhnih orgelj** z dvema oddelkoma, pripravnih za kako manjšo podružnico ali pevsko društvo.

Jednega ali dva

izurjena krojaška pomočnika

sprejme v trajno delo

K. Merkuša

Zagreb. Nikolićeva ulica 14.

Prečastiti duhovščini in slavnemu občinstvu se priporočam v izdelovanje

vsakovrstne obleke

ter zagotavljam najsolidnišo postrežbo in znižane cene. Vsled mnogoletne izkušnje in z izpitom, ki sem ga napravil na Dunaju v prikojevalni šoli, mi bo mogoče postreči in ustreči vsaki želji cenjenih gg. naročnikov.

Franc Pavšner,
krojač v Ljubljani,
vodnikov trg št. 4.

Franc Granda

pek v Udmatu št. 108

priporoča kruh od najvišje do najnižje vrste in tudi vsakovrstne slaščice po najnižji ceni.

PRISTEN

Cena zavoju 25 kr. (50 vinarjev)
vsobina 500 gramov.

Kathreiner.

Kneippova sladna kava

v polnih zrnih.

Kathreinerjeve tovarne za sladno kavo
Dunaj-Monakovo

V svojo laetno korist naj zahtevajo in jemljejo kupovalci le take izvirne zavoje.

ali sicer zadržane odbornike. Po potrebi se voli tudi pomožni odbor. Predsednik predseduje k večjemu 4 leta; šele po preteku enega se more zopet voliti.

Društvenice si volijo izmed svoje srede pri občnem zboru svoj posvetovalni odbor 5 odbornic, ki si izbere svojo predsednico in zapisnikarico. Ta odbor sklicuje načelnica, posvetuje pa se pri njem o društvenih, zlasti društvenice zadevajočih stvareh, sklepa se pa z večino glasov. Sklepi se naznanjajo društvenemu odboru v končno odločitev.

Namen ženskemu odboru je zlasti skrb za izobrazbo ženske mladine.

§ 10.

Odbor voli iz svoje srede predsednika, podpredsednika, blagajnika in njemu namestnika, zapisnikarja in dva knjižničarja, sprejema ude, podaja letne račune, oskrbljuje društveno premoženje, skrbi za pouk in zabavo. Sklepčen je, ako so navzoči poleg predsednika ali podpredsednika štirje odborniki. Sklepa se z nadpolovično večino glasov; pri

enakem številu odločuje predsednik. Vsaj dve tretjini odbornikov mora stanovati v Ljubljani.

§ 11.

Predsednik ali njegov namestnik zastopa društvo v vseh slučajih, izvršuje društvene sklepe, predseduje odborovim sejam in občnemu zboru, vodi razprave po parlamentarnih pravilih.

Vsa razglasila, pisma in potrdila podpisuje predsednik ali njegov namestnik in zapisnikar. Blagajniške zadeve podpisuje predsednik poleg blagajnika ali njegovega namestnika.

§ 12.

Občni zbor sklicuje predsednik vsako leto v teku prvih 2 mesecev, ter ga naznanja 14 dnij prej. V področje občnega zbora spada poleg navedenih slučajev: a) sklepanje o premembni pravil, b) volitev treh pregledovalcev računov, c) sklepanje o letnem poročilu odbora, d) sklepanje o razdruženju društva.

Če občni zbor odborovega poročila ne sprejme na znanje, se voli nov od-

bor: ta mora preiskati delovanje prejšnjega odbora, ter o tem poročati prihodnjemu občnemu zboru. Občni zbor sklepa veljavno, ne gledé na število navzočih članov pri vseh točkah razun a) in d) tega odstavka. Občni zbor sklepa z nadpolovično večino navzočih glasov. pri ednakem številu odločuje predsednik. Volitev odbora se vrši po navadni (relativni) večini glasov. Način glasovanja določuje predsednik.

Desetina društev oziroma pooblaščenec zvezinih društev (gl. § 8, c) ima pravico zahtevati občni zbor, ki ga mora predsednik sklicati v 14 dneh, ko se mu je vročila pismena zahteva in vzroki.

§ 13.

Za razdruženje društva, premembo pravil, izključenje sprejetega društva (gl. § 7, B.) je pri občnem zboru treba najmanj tri četrtine navzočih udov, ki o tem sklepajo z dvetretjinsko večino glasov.

§ 14.

Posvetovanja, ki se sklicujejo vsaj vsako leto enkrat, se udeležujejo samo

pooblaščenca glavnega društva in drugih v zvezo sprejetih društev. Število pooblaščenec glavnega društva določa zvezin odbor, ki jim tudi daje pooblastila. Ostala društva smejo poslati k posvetovanju toliko pooblaščenec, kolikor imajo odbornikov. Pooblaščenca morajo biti izbrani izmed društvenikov, pooblastila jim napravlja njih odbor.

§ 15.

Prepire, ki nastanejo v društvu, razsoja razsodišče petih članov, katerih si vsaka stranka voli dva, in ti štirje skupno še jednega, ki predseduje razsodišču.

Razsodišče razsoja po večini glasov, proti ukrepu njegovemu ni ugovora.

§ 16.

Društvo se razdruži: 1. če to sklene občni zbor z dvetretjinsko večino glasov, 2. če ga razpusti gosposka.

Društveno premoženje se izroči, ako se v 6 mesecih ne osnuje novo slično društvo, društvu »Dom delavskih stanov« v Ljubljani.